

Less than lethal weapons voor de Mobiele Eenheid onderzocht

Een onderzoek naar vraag, (nieuw) aanbod en maatschappelijke acceptatie.

Jaap Timmer, Joey Wolsink, Juno van Esseveldt, Kenny Kathmann en Henk Ferwerda

Bekereeks, ISBN 978-94-92255-59-4

Conclusies na onderzoek:

1. Er is geen aanleiding om een aanvullend wapen in te voeren voor de Mobiele Eenheid voor grootschalige verstoringen van de openbare orde.
2. Er is alle aanleiding om de handhaving van de openbare orde door de Mobiele Eenheid te versterken en door te ontwikkelen.

De jaren 2020 en 2021 zijn voor ordehandhavers uitzonderlijke jaren geweest. Er waren in het hele land meer demonstraties dan in eerdere jaren, waarbij de politie vaker tegenover nieuwe en deels meer georganiseerde groepen kwam te staan. Ook had een deel van de groepen een meer gewelddadige karakter. Of de geweldincidenten in 2020 en 2021 in aard en aantal ook daadwerkelijk ernstiger en omvangrijker waren dan in eerdere jaren is niet goed vast te stellen. Wel waren de Coolsingelrellen op 19 november 2021 de redenen waarom reguliere agenten en ME-ers gericht op burgers hebben geschoten (met vijf gewonden tot gevolg) verontrustend. De indringende ervaringen in 2020 en 2021 gaven ME-ers ook het gevoel dat zij een (geweld)middel tekortkwamen. Het voorval op de Coolsingel op 19 november 2021 is de aanleiding geweest om in opdracht van de politie te bekijken of de conclusies van eerder onderzoek van de Politieacademie omtrent de mogelijke invoering van een of meer aanvullende wapens voor de Mobiele Eenheid heroverwogen moeten worden.

Eerder onderzoek

In 2018 heeft de Politieacademie onderzoek gedaan naar twee eventuele aanvullende wapensystemen voor de Mobiele Eenheid in de handhaving van de openbare orde. Het ging om een luchtdrukwapen dat een enkelvoudig kunststof projectiel kan afvuren en om een granaatwerper voor het verschieten van een projectiel waar verscheidene rubberkogels uit komen. De onderzoekers van de Politieacademie kwamen in 2018 tot de conclusie dat de voordelen van de inzet van deze niet-penetrerende (less than lethal, kortweg: less lethal) projectielen niet opwegen tegen de nadelen. Het geweld waarmee de Nederlandse politie in de periode voor 2018 werd geconfronteerd in de handhaving van de openbare orde gaf geen aanleiding voor de inzet van dergelijke middelen. Ook gaven de ervaringen in het buitenland met deze wapens aanleiding om ervan af te zien. Daarbij ging het bijvoorbeeld om onbedoeld dodelijke gevolgen van het enkelvoudige projectiel en ernstige (oog)verwondingen veroorzaakt door het meervoudige projectiel.

Geen innovaties

Dit nieuwe onderzoek laat zien dat er behalve in de richtmiddelen voor op-de-man te dragen less lethal gewelddmiddelen geen relevante innovaties zijn. Men moet van die verbeterde richtmiddelen geen hoge verwachtingen koesteren. Ook bij de huidige, moderne vuurwapens van de Nederlandse politie mist meer dan de helft van de afgevuurde, gerichte schoten doel. Bij schieten met welk wapen dan ook tijdens grootschalige ordeverstoringen is door de hectiek en de vele omstanders de kans op het raken van onschuldigen des te groter. Buiten de categorie kinetische gewelddmiddelen is er mogelijk wel enige toekomst in middelen die ingezet worden met behulp van drones, zoals bijvoorbeeld hoogfrequent geluid en traangas.

Maatschappelijk draagvlak

Over eventueel maatschappelijk draagvlak voor een aanvullend less lethal geweldmiddel voor ME-ers is op basis van dit onderzoek niet veel te zeggen. Wel is duidelijk dat de discussie over de legitimiteit van politioptreden en van politiegeweld de laatste jaren verbreed en verdiept is. Het is daarom onwaarschijnlijk dat de eventuele invoering van een voor op-de-man te dragen less lethal ME-geweldmiddel naar aanleiding van enkele recente ontwikkelingen en slechts één geïsoleerd voorval op veel maatschappelijk draagvlak kan rekenen.

Internationale en historische context

De niet-letale wapensystemen die nu mogelijk worden heroverwogen voor de Nederlandse politie, worden elders in Europa en in de Westerse wereld zwaar bekritiseerd of zijn zelfs alweer afgeschaft vanwege de eerdergenoemde ongewenste gevolgen en risico's. Daar komt bij dat het voorval op 19 november 2021 in Rotterdam het vierde in zijn soort is in Nederland in 56 jaar. Het nu invoeren van een of meer less than lethal weapons in Nederland met deze aanleiding is politiek-bestuurlijk niet logisch.

Betere ordehandhaving

Veel respondenten in dit onderzoek, waaronder ook veel politierespondenten, zien goede mogelijkheden tot verbeteringen van de ordehandhaving via versterking van de informatiepositie van de politie, van de (bestuurlijke) besluitvorming, van de aansturing, van opleiding, training en tactieken (zoals het concept FLEX-ME), van de capaciteit en de paraatheid van het ME-personeel en verbetering van de beschermende middelen en van (het gebruik van) de bestaande less lethal geweldmiddelen. Het ligt meer voor de hand om eerst daarin te investeren en pas daarna eventueel te gaan omzien naar aanvullende geweldmiddelen voor de ME-er. De ME ligt onder het vergrootglas van de media en de publieke opinie. Daarbij zijn zij geholpen bij de juiste voorbereiding, toerusting en aansturing. Dit is een grote verantwoordelijkheid van de politieleiding en het openbaar bestuur.

Uit dit onderzoek blijkt dat er geen aanleiding is om de ME uit te rusten met een nieuw geweldmiddel, maar dat er wel aanleiding is om de voorbereiding, toerusting en aansturing van de Mobiele Eenheid te versterken en door te ontwikkelen.

Download

[Less than lethal weapons voor de Mobiele Eenheid onderzocht](#)

Onderzoekers

Dr. Jaap Timmer, Vrije Universiteit Amsterdam
E j.s.timmer@vu.nl
T 020-598 91 48

Dr. Henk Ferwerda, Bureau Beke
E h.ferwerda@beke.nl
T 026-443 86 19